

Preventieadviseurs en aansprakelijkheid

1. Waarschuwing

Het gaat hier niet om een diepgaande juridische studie over een theoretisch onderwerp, maar om een vrij pragmatische benadering van een nog onbekend thema.

De miskennis door de veiligheidsprofessionals van de principes van de materie en de werkelijke toepassing ervan door de rechtbanken komt onrustwekkend over in de betrokken beroepswereld. Er heerst een klimaat van psychose terwijl weinigen een concreet geval van een veroordeling kunnen aanhalen, of zelfs nauwkeurig kunnen zeggen op welk vlak de titularis van een veiligheidsfunctie een belangrijker risico loopt ten opzichte van, bijvoorbeeld, een productie- of onderhoudskaderlid.

2. Burgerlijke aansprakelijkheid en strafrechtelijke aansprakelijkheid

In het Belgisch recht, wordt een onderscheid gemaakt tussen twee grote soorten aansprakelijkheid, namelijk de burgerrechtelijke en de strafrechtelijke aansprakelijkheid.

De burgerlijke aansprakelijkheid leert ons in welk geval en tot welk bedrag een natuurlijke persoon (een mens) of een rechtspersoon (een bedrijf of een openbare dienst bijvoorbeeld, die geen mensen zijn maar die in het Belgisch recht rechten en verplichtingen hebben) de aan een andere natuurlijke of rechtspersoon veroorzaakte of aangebrachte schade dient te herstellen. Men denkt dan ook aan een "horizontale" relatie tussen twee individu's, bedrijven of openbare diensten.

Bijvoorbeeld : er gebeurt een verkeersongeval met lichamelijke letsels (kwetsuren) en materiële schade (beschadigde voertuigen of gebouwen). Welke bestuurder of voetganger zal welke andere betrokken persoon(onen) moeten vergoeden ?

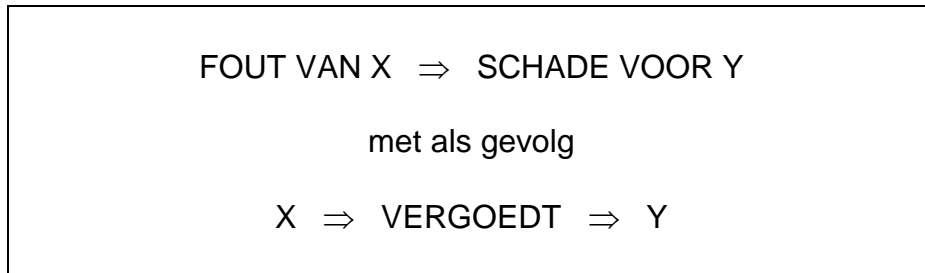
De strafrechtelijke aansprakelijkheid betreft de orde die een gemeenschap nodig heeft om voor iedereen leefbaar te zijn, en duidt aan om welke regels het gaat en hoe de Staat de niet-naleving ervan de natuurlijke persoon zal straffen. Het betreft derhalve een "verticale" relatie tussen de Staat die het naleven van de regels van het gemeenschapsleven bekrachtigt en de natuurlijke personen die in deze Staat leven.

B.v. er werd vrijwillig brand gesticht; is de brandstichter strafbaar ? Zo ja, welke straf zal hij oplopen ?

3. De burgerlijke aansprakelijkheid, weinig gevaarlijk verschijnsel

3.1. Rechtstreekse aansprakelijkheid

In het Belgisch recht is er sprake van burgerlijke aansprakelijkheid (de niet-naleving van een overeenkomst buiten beschouwing gehouden) indien de volgende 3 elementen aanwezig zijn : een fout (van een individu of een rechtspersoon), een schade geleden door een andere persoon (natuurlijke of rechtspersoon) en een oorzakelijk verband tussen de eerste twee elementen.

Kort gezegd, houdt een FOUT een gedrag in dat een normaal voorzichtige, vooruitziende en verstandige persoon niet zou volgen. In geval van onenigheid beslist de rechter of er al dan niet sprake is van een fout.

De schade kan worden beschreven als zijnde het verschil tussen de situatie waarin de benadeelde verkeert als gevolg van de fout en de situatie waarin hij zou verkeren als de fout niet was begaan.

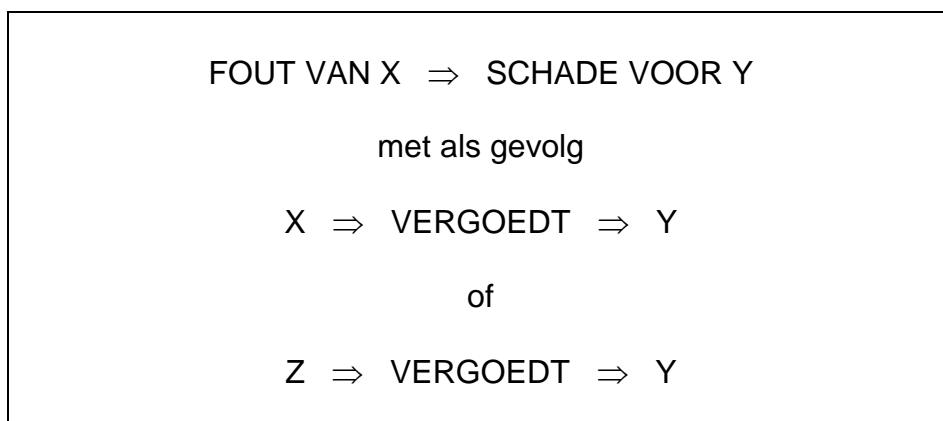
Het oorzakelijk verband betekent uiteraard dat de schade werd geleden als gevolg van de fout.

Het gevolg van deze aansprakelijkheid is, voor degene die de fout heeft begaan, de verplichting om de schade te herstellen, wat meestal neerkomt op een financiële schadevergoeding.

3.2. Onrechtstreekse aansprakelijkheid

De Belgische wetgeving voorziet eveneens gevallen waarin een persoon (natuurlijke of rechtspersoon) aansprakelijk wordt gesteld wanneer een andere persoon een fout heeft begaan die de schade veroorzaakt heeft. In dit geval, en op verzoek van de benadeelde zal de onrechtstreeks aansprakelijk gestelde persoon de benadeelde persoon moeten vergoeden.

Het schema ziet er dan als volgt uit :

De wet bepaalt in welk geval een bepaalde persoon aansprakelijk is voor een andere.

Voorbeelden :

- 1° Een werkgever is altijd aansprakelijk tegenover de derden voor de fouten begaan door zijn werknemers tijdens de uitoefening van hun werk.
- 2° De ouders zijn aansprakelijk voor de fouten begaan door hun minderjarige kinderen die bij hen wonen.
- 3° De leerkrachten zijn aansprakelijk voor de fouten begaan door de leerlingen op wie zij toezicht uitoefenen in de uitoefening van hun beroep.

3.3. Weinig gevaarlijk verschijnsel

De beroepsaansprakelijkheid van de preventieadviseurs en hun adjuncten is feitelijk geen onrustwekkend probleem. Waarom ?

- 1° De Wet van 03/07/1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten beperkt deze aansprakelijkheid door te bepalen dat iedere persoon onder een arbeidsovereenkomst slechts aansprakelijk is tegenover derden of zijn werkgever in geval van BEDROG (opzettelijke fout met de bedoeling schade te berokkenen) ZWARE FOUT (een fout die zelfs de nalatigste persoon niet zou begaan gezien de beroepsgroep waarvan sprake) en de GEWOONLIJKE LICHTTE FOUT, (die de rechter niet meer als een toevallige vergissing zal oordelen), die tijdens de uitoefening van het werk begaan werd.

De gevallen van burgerrechtelijke aansprakelijkheid zijn dan ook sterk beperkt, maar hoe dan ook niet volledig uitgesloten.

In het najaar 1996 heeft het Arbitragehof hogervermelde regel uitgebreid naar de statutaire ambtenaren (zonder arbeidscontract, dus). De bedoeling was iedere vorm van discriminatie hieromtrent tussen de statutairen en de contractuelen af te schaffen. Sindsdien werd dit principe door de wet van 10 februari 2003 (B.S. 27 februari 2003) bevestigd.

- 2° De schadeloosstelling van een arbeidsongeval indien het ongeval het gevolg is van een fout van de preventieadviseur of zijn adjunct is bovendien het eerste geval van burgerlijke aansprakelijkheid die men zich zou kunnen inbeelden. Dit geval kan echter definitief uitgesloten worden want de wetten betreffende de schadeloosstelling van de arbeidsongevallen elk verhaal uitsluiten van het slachtoffer tegen de werkgever of de collega's (en dus van de I.D.P.B.) behalve bij OPZETTELIJKE FOUT, t.t.z. een fout die werd begaan met de bedoeling schade toe te brengen. Aangezien wij aannemen dat een verantwoord preventieadviseur of adjunct niet opzettelijk een ongeval zal veroorzaken om een andere werknemer te verwonden, kan van deze hypothese worden afgezien.

Dit geldt voor de openbare en de privé sector.

- 3° Tenslotte, als er nog een bijkomende reden nodig is, herinneren wij er u aan dat iedere goed beheerde onderneming thans een polis burgerlijke aansprakelijkheid heeft afgesloten (BA uitbating, BA na levering, productaansprakelijkheid, enz.) zodat alle schade die door de polis gedekt is door de verzekeringsmaatschappij vergoed wordt, zonder enig verhaal tegen de aangestelde die mogelijks aansprakelijk is, ongeacht zijn functie van preventieadviseur of adjunct.

Bepaalde werkgevers zouden echter kunnen besluiten geen verzekering burgerlijke aansprakelijkheid af te sluiten voor de uitbating (wat wij ten stelligste afraden, daar de omvang van de schade niet altijd in evenredigheid is met de ernst van de fout), of zich enkel voor een deel van het risico te verzekeren (en daardoor hun eigen verzekeraar worden voor een deel van het risico).

Wij herinneren eraan dat de werkgever in dit geval aansprakelijk blijft voor schade veroorzaakt door één van zijn aangestelden, en dus door de preventieadviseur en zijn adjunct.

Het slachtoffer (om de hoger aangehaalde redenen sluiten wij het geval van een arbeidsongeval telkens uit) kan dan schadevergoeding eisen van de natuurlijke persoon die de fout heeft begaan (de preventieadviseur of zijn adjunct) - weliswaar slechts in geval van bedrog, zware fout of gewoonlijke lichte foute - van diens werkgever, of van beiden. De som van de twee schadevergoedingen die eventueel zullen worden betaald door de aangestelde en zijn werkgever mag daarbij niet meer dan 100 % van de schade bedragen (het slachtoffer mag er dus geen winst uit halen).

Wij veronderstellen dat het slachtoffer zich in dit geval eerder tot de werkgever zal richten dan tot diens aangestelde, meer bepaald omdat de werkgever meer financiële middelen heeft om de schadevergoeding te betalen.

Blijft natuurlijk ook de mogelijkheid dat de werkgever failliet zou gaan of dat hij niet verzekerd zou zijn. Dergelijke situaties zijn hoe langer hoe minder waarschijnlijk, maar niet onmogelijk. Twee mogelijkheden bestaan om dit te voorkomen : de werkgever weten te overtuigen van het nut een polis burgerlijke aansprakelijkheid af te sluiten, of zelf een polis beroepsaansprakelijkheid onderschrijven (al dan niet betaald door de werkgever).

In elk geval, is een verhaal tegen een werknemer onder een arbeidsovereenkomst slechts mogelijk in de in punt 1) vermelde gevallen (bedrog, enz.).

Besluit : Het gaat hier om een weinig zorgwekkend probleem, alhoewel dit zich slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kan voordoen. Het afsluiten van een degelijke verzekeringspolis kan alvast veel moeilijkheden sparen. Op juridisch vlak en op het werk bestaan optimale veiligheidstoestanden immers niet. Ieder kan op basis van bovenstaande overwegingen voor zichzelf uitmaken hoe hoog hij de lat van zijn onzekerheid wil leggen en welke maatregelen hij bijgevolg wenst te treffen.

4. De strafrechtelijke aansprakelijkheid

Om van strafrechtelijke aansprakelijkheid te kunnen spreken, dient de wet een overtreding nauwkeurig te hebben bepaald 't is te zeggen dat ze voorziet welk gedrag strafbaar is (daad of verzuim). Bovendien dient de wet de straf die van toepassing is bij een overtreding, vastleggen. Tenslotte dient er een overtreder te zijn, m.a.w., een individu (in Belgisch recht, uitsluitend een natuurlijke persoon), die de onwettige handeling stelt. Twee wetgevingen zijn in dit opzicht bijzonder interessant omwille van het verband met de taak van de preventieadviseurs, te weten de voorkoming van de beroepsrisico's en in het bijzonder de arbeidsongevallen.

4.1. Strafwetboek en de onopzettelijke slagen en verwondingen

Volgens het strafwetboek, kan elke natuurlijke persoon die, door onvoorzichtigheid of nalatigheid, verwondingen veroorzaakt aan een derde (of doodt) worden vervolgd voor onopzettelijke slagen en verwondingen (of onvrijwillige ontlijving). Na het gerechtelijk onderzoek, zou deze persoon verplicht kunnen worden zich voor de correctionele rechtbank te verdedigen. Een eventuele veroordeling wordt in het strafregister ingeschreven en wordt dus op het getuigschrift van goed zedelijk gedrag vermeld.

Er zijn twee straftypes : gevangenisstraf en/of geldboete. In sommige gevallen kan er sprake zijn van uitstel of schorsing van de uitspraak.

De aanwezigheid van lichamelijke letsels is in deze onderstelling doorslaggevend, zoals trouwens in het begrip van arbeidsongeval.

Laten wij concreet veronderstellen dat een werknemer op het werk vrij ernstig gekwetst wordt, dan is er niet alleen een arbeidsongeval (voor zover de andere door de wet vereiste voorwaarden eveneens vervuld zijn), maar een politieel onderzoek en een strafrechtelijke vervolging kunnen worden ingesteld wegens onopzettelijke slagen en verwondingen voorzover men een onvoorzichtigheid of nalatigheid ontdekt, begaan door een natuurlijke persoon.

Het is derhalve uitgesloten dat de onderneming waar de werknemer is tewerkgesteld strafrechtelijk aansprakelijk gesteld wordt; het gaat uitsluitend om natuurlijke personen.

4.2. De wet van 04/08/1996 en het A.R.A.B.

Men vergeet nogal eens dat inbreuken op het A.R.A.B. door art. 81 van de wet van 04/08/1996 gesanctioneerd worden.

Het betreft hier eens te meer correctionele straffen die door de correctionele rechtbank kunnen uitgesproken worden.

De toepassingsvoorwaarden van deze straffen en de personen die ze kunnen oplopen zijn verschillend van het vorig geval. Laten wij herhalen dat een correctionele vervolging kan ingesteld worden, zelfs als er geen sprake is van ongeval of overlijden. Het volstaat dat men het reglement niet naleeft, ongeacht of er nadelige gevolgen waren voor de werknemers.

De procedure is de volgende : de overtreding wordt vastgesteld door de Arbeidsinspectie die de Arbeidsauditeur op de hoogte brengt. De Arbeidsauditeur vervult hier de rol van het parket en beslist of de overtreder al dan niet voor de rechtbank moet verschijnen.

De straffen zijn ongeveer identiek.

Het grote verschil schuilt in het feit dat niet gelijk wie op deze wijze vervolgd kan worden; de wet voorziet immers dat alleen de werkgevers, hun aangestelden en hun mandatarissen kunnen vervolgd worden. Wie zijn dit eigenlijk ? De werkgevers zijn de bedrijfsleiders. De aangestelden (eigenlijk een vreemde benaming) zijn de afgevaardigden van de directie die in naam van de directie mogen beslissen. Het zijn in feite de hoge kaderleden van de onderneming die gemachtigd zijn om de directeur te vervangen voor een gedeelte van zijn opdrachten. De mandatarissen zijn de personen die

voor rekening van de werkgever zouden handelen, op basis van een door hem verleend mandaat. Over dit laatste, zullen wij het niet hebben.

Volledigheidshalve preciseren wij dat de preventieadviseur als dusdanig niet tot deze categorieën behoort.

4.3. Potentiële strafrechtelijke aansprakelijkheid van de preventieadviseur

Ons inziens is deze erg beperkt omwille van de volgende redenen.

- a) Artikel 54^{quater}.2 (Voorkomingsbeleid) en artikel 5 van de wet van 04/08/1996 (welzijn op het werk) leggen de verantwoordelijkheid inzake het opsporen en uitschakeling van risico's in de onderneming bij de werkgever; hij is dus in eerste instantie aansprakelijk des te meer dat de wet op het welzijn, die de wet van 10/06/1952 vervangt, hem potentieel strafbaar stelt. Er valt te noteren dat dit niet het geval is voor de preventieadviseur.
- b) Artikel 13 van het K.B. van 27/03/1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk legt de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het voorkomingsbeleid bij de hiërarchische lijn. Zij moet er voor zorgen dat de veiligheid geïntegreerd wordt in de onderneming, en dit op kosten van de werkgever. Het is dus de hiërarchische lijn die in tweede instantie een strafrechtelijke vervolging riskeert, aangezien zij de plaats van de werkgever inneemt. Ook zij is krachtens de wet van 04/08/1996 strafbaar.
- c) Krachtens artikel 5 van het K.B. van 27/03/1998 inzake de I.D.P.B. heeft de preventieadviseur een raadgevende functie en geen beslissingsmacht (tenzij in zeer bijzondere omstandigheden van dreigend gevaar en onmogelijkheid de werkgever te bereiken). De potentiële aansprakelijkheid bestaat slechts ten opzichte van de persoon die raadgevingen kreeg en zich vergist heeft (het betreft echter geen strafrechtelijke aansprakelijkheid).

Uit een arrest van het hof van beroep van Luik (met nota Dumont) kan men afleiden dat het onmogelijk is een inbreuk op het A.R.A.B. toe te schrijven aan de preventieadviseur; dit kan een doorslaggevende rol spelen in het oprichten van een rechtspraak die terzake nog weinig voorziet.

Deze rechtspraak werd aanzienlijk aangevuld sinds het arrest van het hof van cassatie van 21/09/1993 (in bijlage). Dit arrest, gevolgd door het arrest van de maand april 1995 van het hof van beroep van Brussel stelt volledig buiten vervolging een preventieadviseur die in eerste aanleg en in beroep per vergissing vervolgd en veroordeeld werd wegens onopzettelijke slagen en verwondingen als gevolg van een arbeidsongeval in zijn onderneming. In bijlage vindt u een bespreking van deze rechtspraak. Wij raden u aan een bijzondere aandacht te willen geven aan de besluiten.

Blijft nog de hypothese van onopzettelijke slagen en verwondingen als gevolg van een verkeerd advies. Opdat, voor deze feiten, een aansprakelijkheid weerhouden zou kunnen worden, moet de inbreuk een fout vormen, begaan door het niet naleven van de in het A.R.A.B. overgenomen opdrachten van de preventieadviseur, wat weinig waarschijnlijk lijkt daar vanuit wettelijk oogpunt zijn rol er juist in bestaat de werkgever te adviseren inzake veiligheid.

Wij zijn persoonlijk van mening dat de preventieadviseur geen groot risico loopt op vervolging als hij kan bewijzen dat hij zich goed kwijt van zijn wettelijke opdrachten, 't is te zeggen de risico's opsporen voor rekening van de werkgever aan wie hij verslag uitbrengt om de opgespoorde risico's te kunnen uitschakelen. Elke veiligheidschef moet derhalve uiterst bezorgd zijn om zijn functie voortreffelijk te bekleden, om de werkgever geen kans te geven hem ten gepaste tijde te verwijten niet op de hoogte te zijn van het bestaan van sommige risico's en van de manier om ze uit te schakelen. Aangezien het moeilijk is nalatigheid of onvoorzichtigheid van zijn kant te bewijzen, zal hij ook moeilijk voor onvrijwillige slagen en verwondingen kunnen vervolgd worden.

- d) Het K.B. van 27/03/1998 stelt dat de werkgever moet toezien op de goede uitvoering van de opdrachten toegewezen aan het hoofd van de I.D.P.B. - en geeft hem de middelen, het personeel, enz., nodig voor zijn opdracht - wat hem aansprakelijk maakt van een eventuele blijvende ledigheid vanwege de preventieadviseur

In heel wat gevallen, zal een onvoldoende uitvoering van de wettelijke opdrachten toegewezen aan de preventieadviseur juist te wijten zijn aan een gebrek aan tijd, middelen, enz., wat ons nogmaals leidt tot de werkgever en zijn verplichtingen terzake.

- e) Men ziet niet goed in welke belangen de Arbeidsinspectie zou hebben een preventieadviseur te vervolgen.

Hij is, inderdaad, bij uitstek de verdediger van de veiligheidskwestie, en dus een vertaler van de belangen van de Inspectie binnen de onderneming.

Een golf van beoordelingen van preventieadviseurs zou zorgen voor het ontstaan van een algemene vrees en voor het wegvallen van kandidaten voor deze functies, waarbij de weinige overblijvende eerst en vooral het paraplu-systeem zoude gebruiken om zich te beschermen. Zonder te spreken over de gevolgen op langere termijn op de evolutie van de wetgeving.

- f) Tenslotte, voor diegene voor wie het bovenstaande niet voldoende zou zijn, herhalen wij op de meest uitdrukkelijke wijze dat de rechtspraak bijna volledig ontbloomt is van beoordelingen van preventieadviseurs : er zijn gewoonweg geen gevallen van beoordelingen van preventieadviseurs ! Op de uitspraak na van de correctionele rechtbank van Veurne, duidelijk een gerechtelijke fout, zoals al de analisten beweren (en zelfs, naar ons weten de Arbeidsinspectie), en tegen dewelke men in beroep had moeten gaan (wat niet gebeurde).

Het arrest van 21/09/1993 gaat niet in dezelfde richting als de twee voorafgaandelijke beslissingen (correctioneel en beroep) en verduidelijkt aldoende een situatie die tot op heden enkele onzekerheden vertoonde. Dit bevestigt ons standpunt.

- g) Wie echter nog niet helemaal gerust is in de zaak, zouden wij willen aanraden een verzekering "rechtsbijstand" af te sluiten (deze verzekering biedt financiële steun en verstrekt adviezen in geval van vervolging voor de rechtbank en zelfs bij het begin van een strafrechtelijke vervolging). De strafrechtelijke aansprakelijkheid (boete of gevangenisstraf) is, zoals men weet, niet verzekeraar.

5. Besluit

Krachtens de hierboven aangehaalde rechtspraak van cassatie, besluiten wij dat de functie van een preventieadviseur geen verhoogd risico vertoont van strafrechtelijke aansprakelijkheid. In tegendeel, en rekening houdend met zijn raadgevende opdracht, kan men stellen dat de functie van een preventieadviseur in zekere zin een verminderd aansprakelijkheidsrisico inhoudt in vergelijking met de leden van de hiërarchie van de ondernemingen. Rest het strafwetboek en de onopzettelijke slagen en verwondingen.

We zouden ons weliswaar niet op ons gemak voelen mocht een preventieadviseur (of wie ook) beoordeeld worden op basis van een algemene strafrechtelijke wet terwijl dezelfde persoon, voor dezelfde feiten, buiten vervolging gesteld werd op basis van een speciale strafrechtelijke wet (wet van 04/08/1996 en K.B. van 27/03/1998). Tenzij het gaat om een onderscheiden fout (weinig denkbaar).

Gezien dit momenteel niet met alle zekerheid uitgesloten kan worden, doet de preventieadviseur er het best aan zich te kwijten van de opdrachten die hem wettelijk opgelegd worden. Indien er zich problemen zouden voordoen, moet hij zijn werkgever hiervan op de hoogte brengen, liefst schriftelijk en zelf een afschrift bijhouden.

Wanneer hij b.v. te weinig tijd heeft om zijn opdracht uit te voeren, over onvoldoende middelen of personeel beschikt om dit te doen, enz., brengt hij zijn werkgever hiervan best op de hoogte om alzo de toestand te verduidelijken. Indien nodig is het comité P.B. uiteraard een geschikte plaats om iedereen te laten weten dat één en ander hapert. Immers het comité biedt dankzij haar openbaarheid de nodige bescherming. Problemen kunnen dan ook onmiddellijk in het verslag opgetekend worden ! Deze handelwijze mag slechts in laatste instantie gebruikt worden, aangezien ze wellicht zal leiden tot een open conflict met de werkgever, wat nooit aan te raden is,... tenzij men bereid is zijn huidige job te verliezen. Eenieder is vrij hierover te oordelen.

Tenslotte is het onderschrijven van een verzekeringspolis "rechtsbijstand" nooit een slechte zaak; het staat iedereen vrij uit te maken of de behoefte de gevraagde kost rechtvaardigt.

Volledigheidshalve raden wij de preventieadviseur aan, bij elk strafrechtelijk geschil, een andere advocaat te kiezen dan deze van de werkgever, ook al verleent deze laatste gratis de verdediging van de betrokkene. Er kunnen immers tegenstrijdige belangen in het spel zijn.

Rechtspraak

Hof van Cassatie : Diensthoofd V.G.V. vrijgesproken

Enkele jaren geleden ontstond nogal wat beroering in verband met het aansprakelijkheidsrisico van de diensthoofden V.G.V. Deze storm is vrij snel geluwd, omdat experts inzake veiligheidswetgeving het er over eens waren dat het diensthoofd vanuit wettelijk oogpunt een raadgevende opdracht heeft (opsporing van risico's, analyse, rapportering, veiligheidscampagnes en enkele meer administratieve taken). Hij draagt dus geen strafrechtelijke en zeker ook geen burgerrechtelijke verantwoordelijkheid.

Die stellingname lokt bij sommige werkgevers en kaderleden van bedrijven overigens weleens wat irritatie uit : "hij is voor niets verantwoordelijk", wat uiteraard ook niet correct is. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen daden en bijgevolg tot op zekere hoogte aansprakelijk. Het is echter wel zo dat het diensthoofd V.G.V. een raadgevende functie vervult en niet bij de besluitvorming betrokken is zodat hij geen extra zware verantwoordelijkheid draagt die uit zijn wettelijke functies zou voortvloeien. Dit is niet zo bij een kaderlid.

In de V.D.V.H.B.-Nieuwsbrief nr. 78 van juni II. worden de juridische perikelen beschreven van een diensthoofd V.G.V. Een zorgwekkende zaak die uiteindelijk door het Hof van Cassatie is beslecht. Wat was er precies gebeurd?

Arbeidsongeval

In 1988 deed zich een ongeval voor op een werf waarbij een werknemer ten gevolge van een val ernstige kwetsuren opliep. Het was duidelijk dat een aantal veiligheidsregels niet werd gerespecteerd, b.v. bij het gebruik van de (gehuurde) stellingen. De remmen van de loopwielen van de stellingen werkten niet naar behoren. Verder was de stelling slecht in elkaar gezet, waren er geen leuning en werden nog heel wat andere tekortkomingen vastgesteld.

Het diensthoofd V.G.V. werd op de hoogte gebracht van het ongeval en was de eerste "verantwoordelijke" die op de werf aankwam. Terstond werd hij door de politie ondervraagd en moest hij een verklaring afleggen.

Pijnlijke procedure voor de correctionele rechtbank

Er wordt een gerechtelijke procedure gestart tegen de ploegbaas die instond voor de opbouw van de stelling, tegen de werfverantwoordelijke die haar heeft besteld, en tegen de afgevaardigd-bestuurder van het verhuurbedrijf dat eigenaar was van de stelling. De respectieve werkgevers worden uiteraard ook gedagvaard vanwege hun burgerrechtelijke aansprakelijkheid. Het meest verrassende is echter dat het diensthoofd V.G.V. van het bedrijf waar het slachtoffer was tewerkgesteld, eveneens wordt vervolgd.

Ondanks de argumenten van het diensthoofd V.G.V. met betrekking tot de (louter administratieve) inhoud van zijn functie wordt hij in december 1990 veroordeeld wegens onopzettelijke slagen en verwondingen (hij heeft niet doelmatig toegezien op de toepassing van de principes van het A.R.A.B.) en wegens het niet-naleven van het A.R.A.B. De andere betichten worden alleen veroordeeld wegens het niet-naleven van het A.R.A.B. (art. 434 en volgende betreffende de stellingen). Er worden door de rechtbank geldstraffen uitgesproken.

Hoger beroep

Het Hof van Beroep bevestigt in december 1991 dit vonnis van de correctionele rechtbank omdat de beklaagden een leidinggevende functie uitoefenden en er dus moesten op toezien dat het aan de werknemers ter beschikking gestelde materiaal in overeenstemming was met het A.R.A.B.

Volgens het Hof van Beroep volstond de verklaring van het diensthoofd V.G.V. ("Ik werd er als diensthoofd veiligheid telefonisch van op de hoogte gesteld dat er een arbeidsongeval was") als bewijs voor het feit dat hij een leidinggevende functie bekleedde !

Cassatie

Gelukkig bekijkt het Hof van Cassatie, de hoogste gerechtsinstantie bij dewelke tegen dit arrest van het Hof van Beroep cassatie wordt aangetekend door het diensthoofd V.G.V., de zaak op een geheel andere wijze. In zijn arrest van 21/09/1993 vernietigt het Hof van Cassatie het arrest van het Hof van Beroep (alleen voor het diensthoofd V.G.V. overigens).

In zijn argumentatie stelt het Hof van Cassatie :

- Dat krachtens het A.R.A.B. het hoofd van de dienst voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen zijn functie in volledige onafhankelijkheid ten overstaan van de werkgever en de werknemer uitoefent en dat er dan ook geen sprake kan zijn van een leidinggevende functie.*
- Dat in deze zaak niet is vastgesteld dat het betrokken diensthoofd V.G.V. een inbreuk zou gepleegd hebben op art. 835 van het A.R.A.B. waarin de opdrachten van het diensthoofd V.G.V. zijn bepaald.*
- Dat het diensthoofd V.G.V. niet kan worden beschouwd als werkgever, lasthebber of aangestelde, de personen op wie de sancties van toepassing zijn.*
- Dat het arrest niet aangeeft waarin het diensthoofd V.G.V. gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg kan worden aangewreven buiten de niet-naleving van het A.R.A.B.*

Het arrest van het Hof van Beroep is wel definitief voor de overige beklaagden.

Verwijzing naar ander Hof van Beroep

Het Hof van Cassatie, dat zich niet uitspreekt over de grond van de zaak maar wel over de correcte toepassing van de wet, verwijst een zaak waarin een arrest of een vonnis wordt verbroken, steeds naar een ander Hof van Beroep dan datgene dat de zaak de eerste keer heeft behandeld. Dit Hof van Beroep moet een definitieve uitspraak doen over de grond van de zaak. In april 1995 wordt het diensthoofd V.G.V. door het Hof van Beroep van Brussel buiten vervolging gesteld. Het Hof stelt in zijn overwegingen :

- Dat niet is bewezen dat het diensthoofd onvoorzichtig is geweest, waardoor hij onopzettelijk slagen en verwondingen zou hebben toegebracht.*
- Dat het gebrek aan voorzichtigheid en voorzorg dat aan de basis ligt van het ongeval, totaal vreemd is aan het feit dat de beklaagde de functie uitoefende van diensthoofd V.G.V.*
- Dat de uitoefening van de functie van diensthoofd V.G.V. geenszins impliceert dat hij een leidinggevende opdracht vervulde en dat niet is bewezen dat hij op het ogenblik van het ongeval gelast was met een toezichthoudende functie.*
- Dat evenmin werd aangetoond dat hij een inbreuk heeft gepleegd op het A.R.A.B.*

Besluit

Deze zaak zag er oorspronkelijk slecht uit voor de diensthoofden V.G.V. die volgens verscheidene strafrechtelijke instanties een leidinggevende functie bekleedden. Het Hof van Cassatie heeft gelukkig orde op zaken gesteld en bevestigt het standpunt dat Arbeidsveiligheid steeds heeft ingenomen :

- *Het diensthoofd V.G.V. maakt geen deel uit van de hiërarchische lijn.*
- *Hij heeft een louter raadgevende functie.*
- *Hij loopt uit hoofde van zijn functie geen bijzonder risico inzake beroepsverantwoordelijkheid.*
- *Hij kan in geen enkel geval veroordeeld worden voor inbreuken op het A.R.A.B., aangezien dit soort inbreuken "voorbehouden" is aan de werkgever, zijn directieafgevaardigden (aangestelden) en zijn mandatarissen.*

De V.D.V.H.B. zal binnenkort een grondige bespreking van deze zaak uitbrengen in het tijdschrift Veiligheidsnieuws.

(Bron : V.D.V.H.B.-Nieuwsbrief, juni 1995, nr. 78)